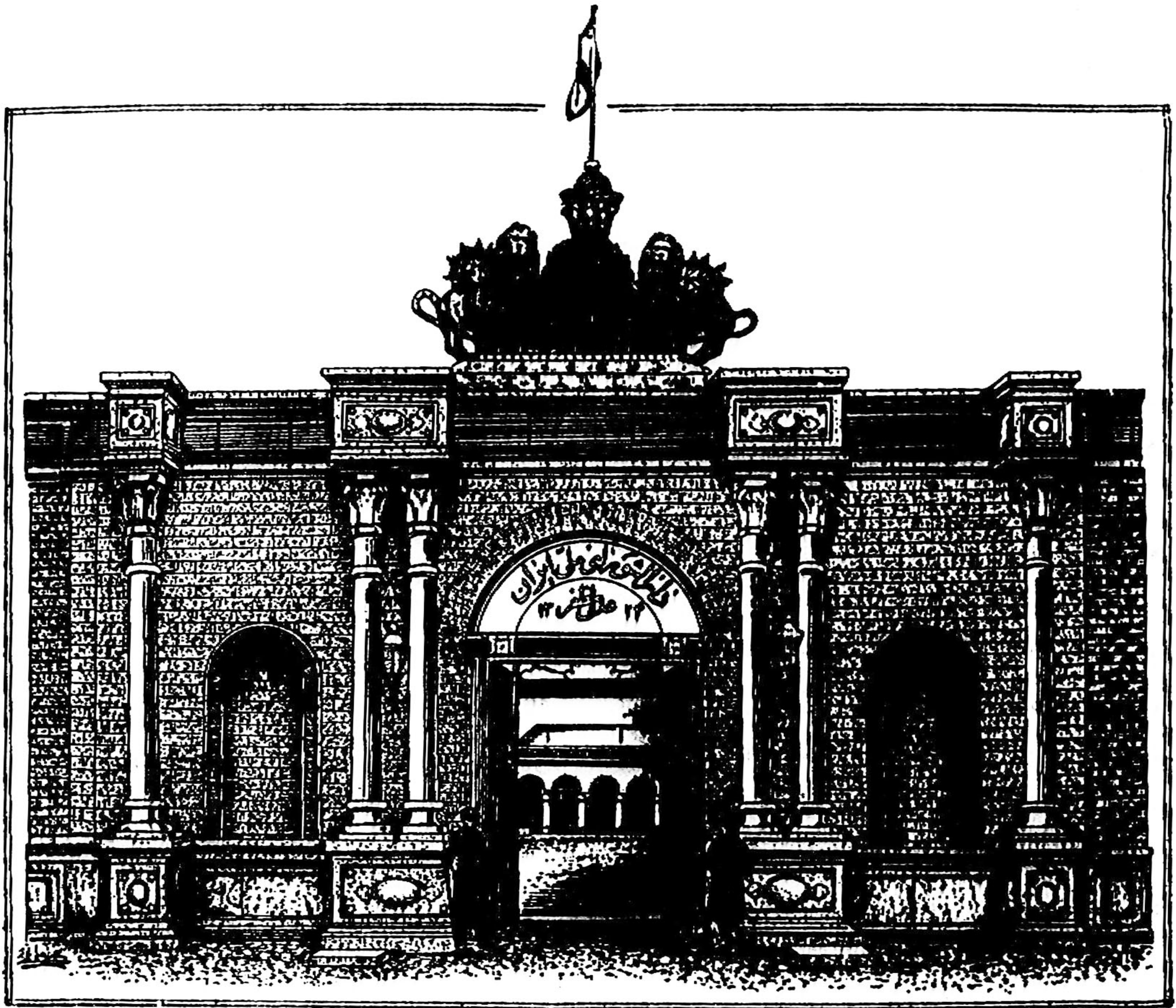

دوره ششم تقنینیه

<p>جلسه ۲۱۲</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره ۱۷۷</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه شنبه ۲۸ بهمن ماه ۱۳۰۶ مطابق ۲۵ شعبان المعظم ۱۳۴۶</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کلبه مذاکرات در بک شماره منتشر میشود. مطبعة مجلس</p>	<p>قیمه اشتراك داخه ايران ساليانه ده تومان خارجه « دوازده تومان قیمه تك شماره يك قران</p>

فهرست مندرجات

ش.ب.	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	تصویب مرخصی آقایان حاج شیخ بیات - آقای میرزا ابراهیم اشتیانی	۲۶۵۲	۲۶۵۴
۲	تصویب فوریت طرح قانونی پیشنهادی جمعی از نمایندگان راجع باصلاح و اضافه تبصره بقانون ممیزی	۲۶۵۵	۲۶۵۷
۳	بقیه مذاکرات نسبت بنخبه کمیسیون بودجه راجع با اجازه پرداخت اضافات سنه ۱۳۰۵	۲۶۵۷	۲۶۶۴
۴	مذاکره نسبت بنخبه کمیسیون بودجه راجع باعتبار مخارج انتخابات دوره هفتم تقنینیه	۲۶۶۴	۲۶۷۷

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس شنبه ۲۸ بهمن ماه ۱۳۰۶ مطابق ۲۵ شعبان المعظم ۱۳۴۶

جلسه ۲۱۲

غائبین با اجازه جلسه قبل
 آقایان: پالیزی - بنی سلیمان جوانشیر - میرزا
 حسن خان وثوق - محمود رضا - یحیی خان زنگنه
 غائبین بی اجازه جلسه قبل

(مجلس دو ساعت و نیم قبل از ظهر
 برناست آقای پیرایا تشکیل گردید)
 (و صورت مجلس یوم پنجشنبه ۲۶
 بهمن را آقای نگهبان قرائت نمودند)

آقایان: اسدی - اعظمی - حق نویس - نظام مافی - حاج شیخ بیات - حاج حسن آقا ملک - حاج غلامحسین ملک -

دیر آمده کان با اجازه جلسه قبل

آقایان: عراقی - شیروان - روحی - طباطبائی وکیلی - جهانشاهی -

دیر آمده کان با اجازه جلسه قبل

آقایان: شریعت زاده - قوام شیرازی - میرزا ابراهیم آشتیانی -

رئیس - آقای حقنویس

حقنویس - قبل از دستور عرض دارم چون در صورت جلسه هم بنده را غایب بی اجازه نوشته اند از این جهت میخواستم عرض کنم که اجازه خواسته ام رئیس - چند فقره خبر کمیسیون مرخصی است قرائت میشود (شرح ذیل قرائت شد)

نماینده محترم آقای حاج شیخ بیات برای مسافرت ضروری از ۲۴ دی ماه ۱۳۰۶ اجازه يك ماه مرخصی نمودند کمیسیون عذر ایشان را موجب دانسته با مرخصی ایشان موافق و خبر آن را تقدیم مینماید

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم مخالفی ندارد

رئیس - رأی گرفته میشود به این خبر آقایان موافقین قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. خبر دیگر

نماینده محترم آقای آقا میرزا جواد خان امامی بشرح تقاضا نامه از بازدم فروردین مدت سه ماه بعذر کسالت مزاج و معالجه اجازه مرخصی خواسته اند و نماینده محترم آقای دکتر رفیع خان امین لزوم آنرا در تقاضا نامه مزبور قید فرموده کمیسیون عریض و مرخصی پس از مطالعه با دو ماه مرخصی ایشان از ۱۵ فروردین ماه ۱۳۰۷ موافقت نموده خبر آن را

حال وجدان خودشان را حکم قرار میدهند و مرخصیها را تصویب میکنند دیگر اینکده فرمودید آقای مقدم مرخصی بودند خیلی کم حافظه تشریف دارید برای اینکه روزیکه آقای مقدم مرخصی بودند در وزارت عمالیه بایسته و حضرات عالی پیش وزیر مالیه بودیم

عدل - تکذیب میکنم

زوار - به نوبه خودتان حرف بزنید راجع بجهت انشیر هم دیگر چیز نیستیم که يك قضیه که گذشته دوباره عرض کنم و آن مشخصش با مقام ریاست است و راجع مرخصی سه ماهه آقای امامی هم همینطور که اظهار شد روی همان نظریه آقای دکتر رفیع خان بود که کمیسیون دو ماه تصویب کرد و بالاخره کمیسیون معتقد بودند که ایشان بهر نقطه از نقاط اروپا که بروند زیاده از بیست روز طول نمیکشد بیست روز میروند و بیست روز برمیگردد باقیش هم مشغول معالجه باشد

رئیس - رای گرفته میشود

زوار - بنده این خبر را پس میگیرم اجازه بفرمائید برگردد بکمیسیون و تجدید نظر شود

رئیس - خبر دیگر قرائت میشود

(اینطور خوانده شد)

نماینده محترم آقای میرزا ابراهیم آشتیانی از تاریخ هفتم بهمن ماه که مدت مرخصی ایشان منقضی شده است بشرح تقاضا نامه مدت پانزده روز دیگر تمدید خواسته اند کمیسیون عریض و مرخصی برای مذاقه کامل از اداره مباشرت مدت غیبت مصوبه معزی الیه را از اول دوره ششم تحقیق نموده مطابق توضیح کتبی اداره مذکور نماینده محترم نهم بهمن ماه سه ماه و بیست روز غیبت متناوب داشته اند بنابراین کمیسیون عریض و مرخصی با تقاضای تمدید مرخصی ایشان موافقت نکرده خبر آن را تقدیم میدارد

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده عرضی ندارم

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - با آن شرح و بسطی که آقایان در این راپرت دادند چیزی را که بنده فهمیدم که مدرک و مستند خودشان قرار داده اند منحصرأ این است که چون سه ماه و چند روز مرخصی ایشان مانع شده از اینجهت ما تصویب نکردیم اگر اینطور است که مادروز بود برای یک نفر از نمایندگان مدت چهار ماه تصویب کردیم و مخالف هیچ قانونی هم نبود ممکن است یک نفر از نمایندگان دارای يك عذر موجهی باشند نه تنها سه ماه چهار ماه شش ماه بلکه بیشتر اجازه مرخصی نخواهند بنده لزوماً بعرض آقا میرسانم که نمایندگان عموماً علاقه مند مجلس هستند و در صورتیکه حقیقه مجبور نباشند هیچ دلیل ندارد که اجازه نخواهند بنده خودم سه دوره است که وکیل هستم سؤال میکنم از آقایان که کدام يك ماه بوده است که اجازه مرخصی خواسته ام و اگر يك روزی هم اجازه میخواهم برای اینست که روم کارهای وکالتی خودم را انجام دهم تمام آقایان هم همین حال را دارند بنده سؤال میکنم که آیا میرزا ابراهیم آشتیانی برای تجارت رفته اند یا برای کار شخصی رفته اند اولاً مرخصی بودند تأیید بواسطه برف و مسدود شدن راهها خودشان و خانوادهشان چند روزی معطل شدند خوب بود اقلاً آقایان خودشان را میخواستند و تحقیق میکردند ایشان که علم غیب ندارند و نمیدانند که چرا معذور بوده اند در هر صورت بنده معتقدم که خوب است کمیسیون عریض و مرخصی قضایا را جدی تلقی کند بنده می بینم که از صورت جدی خارج شده میخواهم عرض کنم از روی طرفیت است استغفرالله ولی يك کسی را یکماه مرخصی دادن و ده روز مرخصی دیگری را رد کردن اینها برخلاف شان مجلس است

مخبر - آن چهار ماهی که نماینده محترم فرمودند که مرخصی داده شده آن راجع به این کمیسیون فعلی

نیست و مربوط بکمسیون سابق بوده است و گناه ایشان را هم کردن این کمسیون نمیشود انداخت راجع به نماینده محترم آقای آقا میرزا ابراهیم آشتیانی بطوری که در خبر ذکر شده ایشان سه ماه و بیست و دو روز از اول دوره تقنینیه اجازه خواسته اند و مرخصی داشته اند...

یکی از نمایندگان - اینطور نیست

مخبر - اداره مباشرت اینطور صورت داده است کمسیون مطالعات و تحقیقاتش از روی صورتی است که اداره مباشرت داده است و البته تصدیق میفرمائید که برای بکنفر نماینده در ظرف دو سال پیش از سه ماه و بیست و دو روز دیگر نمیشود مرخصی قائل شد از این جهت کمسیون بعد از تحقیقات آن مدتی را هم که تصویب کرد از نقطه نظر علاقه مندی به زیارت اعتبار مقدسه بوده است و آن پازده روز چون زائد بود تصویب نکرد رئیس - رأی گرفته میشود

زعیم - بنده پیشنهادی دارم

رئیس - پیشنهاد نمیشود داد اول به خبر رأی میگیریم اگر رد شد به اصل تقاضای رأی میگیریم فعلاً رأی گرفته میشود بمقاد این خبر آقابانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند.

(کسی قیام نکرد)

رئیس - تصویب نشد . رأی گرفته میشود به اصل تقاضا آقابانیکه موافقت قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد

وزیر داخله - بنده استدعا کرده بودم لایحه مخارج انتخابات جزو دستور شود

رئیس - آقای مدرس

مدرس - عرض میشود که بنده با اینهایی که در دستور است و آن چیزی که آقای وزیر داخله پیشنهاد کرده اند مخالف بیستم ولی يك مسئله است که بعقیده

این قانون ممیزی خیلی اسباب زحمت مردم شده است و برای اصلاح آن همیشه نمایندگان شمال و جنوب حاضر شده اند که يك تسهیلاتی را قائل شوند ولی تصدیق می فرمایند که این کلیت ندارد که هر قانونی که از مجلس گذشت اسباب زحمت مردم بشود برای اینکه ما مردمان عاقلی هستیم و وقتی میبینیم يك قوانینی میگذرد که اسباب زحمت مردم میشود نباید آن قانون را وضع کنیم بنده هم معتقدم که ممکن است برای قوانین در اجرا اسباب زحمت مردم شود ولی این لایحه سیم کشتی که پیشنهادی آقای آقا سید یعقوب است و جزء دستور هم است که مورد توجه آقابان است يك تبصره مختصری است و بایستی تکلیفش معین شود اگر آقا اجازه میدادند که داخل در دستور شویم و آقای رئیس هم تلفن میکرد به وزیر مالیه که ایشان هم حاضر شوند و تکلیف این تبصره معلوم شود بعد آن موضوع مطرح شود بهتر بود

رئیس - آقابانیکه پیشنهاد آقای مدرس را تصویب میکنند قیام فرمایند

[اغلب قیام نمودند]

رئیس - تصویب شد

(تبصره مزبور بشرح ذیل قرائت شد)

غیر از مالیات ممیزی که صدی سه و از مجموع زراعت حاصله از زمین و آب گرفته میشود نمیتوان از آب بالخصوص چه آب قنات و چه آب رودخانه که سابقاً مالکین بعنوان حقا به میبرده اند و میبرند مالیات یا عوارضی مطالبه . افسر - معتمدالتولیه - عمادی - مدرس سید کاظم - دهستانی و جمعی دیگر از آقابان

رئیس - فوریتش مطرح است آقای کازرونی

کازرونی - عرض می کنم بنده نظر باینکه این طرح بکمسیون ارجاع میشود موافقت کردم و رأی هم دادم و حالا هم موافقم و استدعا میکنم که فعلاً صحیحی در این باب نشود چون میبرود به کمسیون و همینقدر در تحت

عنوان مخالفت خواستم این را عرض بکنم اگر مطرح بود البته بنده عریاضی داشتم و اطلاع هم دارم که وزارت مالیه تجدید کلیه قانون را در نظر گرفته و شاید در کمسیون قوانین مالیه مطرح باشد این هم جزء آن است و بالاخره تصمیم کلی راجع باین موضوع در کمسیون گرفته خواهد شد

آقا سید یعقوب - بنده با فوریت مخالقم اگر اجازه میفرمائید عرض کنم

رئیس - آقای دهستانی

دهستانی - بنده موافقم عرض میکنم که موضوع فعلاً در مجلس مطرح نیست که موافقت یا مخالفتی بشود مقصود این است که برود بکمسیون و بطوریکه آقای مدرس فرمودند این مسئله بقدری اسباب زحمت مردم شده است که حاضر شده اند از زراعت خودشان صرف نظر کنند بنده تقاضا میکنم از آقابان که موافقت بفرمایند این موضوع برود در کمسیون و در اینجا تنظیم شود و بعد که برکشت بمجلس موافق و مخالف در اطرافش صحبت کنند

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - چون آقای مدرس يك بیاناتی فرمودند که بنده اساساً مخالفم و بنده میدانم که عوامل زراعت پنج چیز است آب - زمین - کار - نخم و رعیت بنده عقیده ام این است که مالیات هم به آب است و هم به زمین این است که بنده با فوریتش مخالفم و تقاضا میکنم مجلس رأی بدهد که مثل لوایح معمولی در تحت دو شور بیاید میبرود بکمسیون قوانین مالیه در آنجا نظریات خودشانرا اظهار میکنند دو مرتبه بر میگردد بمجلس زیرا این مسئله خیلی مهم است باین نظر بنده نمیتوانم موافقت کنم و نمیتوانم بخزانه مملکت ضرر بزنم بنا بر این با فوریتش مخالفم و بایستی دو شوری باشد

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

دادگر - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

دادگر - يك مطالبی است که بابتی گفته شود و اگر گفته نشود ممکن است که قضیه بحال اجمال بماند و دلالتی داریم که بابتی گفته شود و آن این است که این در مجلس شورای ملی مرسوم است که قضا با خواه ضعیف باشد و خواه قوی قابل مطالعه است بنده عرض میکنم که يك قضیه که فرضاً هم دلالت بر علیه آن اغلیت داشته باشد این نفی صلاحیت ازش نمیکند که درش مطالعه شود این پیشنهادی که آقای مدرس فرمودند میبرد در کمیسیون و مطالعه میشود و بالاخره بنده تصور میکنم که بابتی در مقابل فرمایش آقای آقا سید یعقوب گفته میشود که این امروز در مجلس موکول بیک رای نهائی نمیشود میبرد در کمیسیون و در معرض تحقیق و مطالعه میآید و باز بر میگردد بمجلس بنا بر این جای نگرانی نیست

رئیس - به کفایت مذاکرات که دیگر لازم نیست رأی گرفته شود؟ مطلبشان را گفتند رأی میگیریم به فوریت آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اولاً بنده يك اشتباهی دارم مقام ریاست باید رفع کنند و آن این است که فوریت قبل از قابل توجه است یا بعد؟ اگر قبل از قابل توجه است به عقیده بنده باید قابل توجه شود بعد داخل در فوریتش بشویم. زیرا وقتی قابل توجه واقع شد و مجلس بفوریتش رای داد دیگر در ماهیتش وارد نمیشویم و میبرد بکمیسیون.

رئیس - يك همچو مواردی پیش آمده است ولی بنده خودم شك دارم میدانم اول بقابل توجه بودنش باید رأی گرفت با فوریتش و این را باید مجلس حل کند و این دفعه اول نیست که همچو رایی گرفته میشود و سوابق هم دارد. خبر کمیسیون بودجه راجع باضافات پست و تلگراف مطرح است...

شیروانی - تکلیف این طرح چه میشود؟
رئیس - اگر پیشنهادی دارید بفرمائید
شیروانی - هنوز قابل توجه نشده است
دادگر - بنده عرض دارم اجازه میفرمائید؟
رئیس - بفرمائید

دادگر - اگر قبل از رأی فوریت این مسئله مطرح میشد البته باید تجزیه کنیم ولی وقتی رای بفوریت گرفته میشود قابل توجه در ضمنش است...

(همه نمایندگان - اینطور نیست)

دادگر - رای بفوریت معنایش این است که نه تنها قابل توجه است بلکه سریعاً و فوراً قابل توجه است بنا بر این یکمرتبه دیگر بقابل توجه بودن رأی گرفتن معنی ندارد

رئیس - آقای حشمتی

حشمتی - بنده يك پیشنهادی عرض کرده بودم استدعا میکنم خوانده شود

رئیس - آن مطلب دیگری است

شیروانی - بنده عرض نظامنامه دارم

رئیس - آقای فهیمی

فهیمی - بنده تصور میکنم رای بفوریت با قابل توجه بودن هیچکدام لزوم نداشت زیرا يك طرحی راجع به اصلاح قانون ممیزی چند روز قبل در مجلس مطرح شد فوریت آن هم رای داده شد و يك اصلاحاتی بود که باید در آن قانون ضمیمه شود و الان هم در کمیسیون مطرح است و اگر بنا باشد هر ماده این لایحه علیحده علیحده بفوریت و قابل توجه بودن آن رای گرفته شود که معنی ندارد این تبصره را هم در ضمن همان لایحه اصلاح می کنند و راپرت آن را بمجلس تقدیم میکنند و حالاکه رای به فوریت آن داده شده است البته قابل توجه بوده است

رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - عرض کنم بنده عقیده دارم و شاید خود آقای مدرس هم که علاقه مند باین تبصره هستند این عقیده را دارند که در يك مسائلی که ما علاقه مند هستیم نباید سلب شود که در مجلس يك سوابق غلطی بگذاریم. آراء مجلس هیچوقت ضعیف نیست. مجلس باید در مسائل صریحاً رای بدهد طرز دادن رای هم در نظامنامه معین شده به قیام و قعود یا ورقه یا مهره و رای ضمنی جزو آراء مجلس در نظامنامه قید نشده برای موضوع فوریت و موضوع قابل توجه شدن طرح ها هم درست دو فصل متمایز را در نظامنامه داریم کسی هم با نظر آقای دادگر مخالف نیست ولی باید يك رأی هم بقابل توجه بودن بگیرند شما نظامنامه را ملاحظه بفرمائید مطلب معلوم است

مدرس - مانعی ندارد

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده هم با آقای شیروانی موافقم

رئیس - آقای عراقی

عراقی بنده هم موافقم که رای ضمنی نمیشود

رئیس - آقای دادگر

دادگر - چون نمیشود اشکال تراشی کرد ولی رای اینکه عمل با احتیاط هم کرده باشیم يك رای هم بقابل توجه بودن میگیریم ولی این جا رای ضمنی نبود و این تعبیری که شد صحیح نبود و حالا بنده در این باب چیزی عرض نمیکنم و چون بکعده موافق پیدا کردیم مخالفی نمیکنم که يك رای هم بقابل توجه بودنش گرفته میشود که نگران آقای شیروانی هم رفع شود.

رئیس - مخالفی دارد که يك رای هم بقابل توجه بودن گرفته شود؟

افسر - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

افسر - عرض کنم کدام يك از آقایان این نظر را

دارند؟ فرمایند اگر ایراد بجز قابل توجه نمیدانستند چطور بفوریتش رای دادند؟ اینم مطلب مسلم است و محتاج بتوضیح نیست بنده عقیده ام این است که همان رأی بفوریت کافی است و قابل توجه بودنش مسلم است و بی ربط وقت مجلس را تلف میکنیم

رئیس - معلوم میشود که اکثریت قریب به اتفاق باین هستند که باید يك رأی دیگر گرفته شود (جمعی از نمایندگان - صحیح است) آقایانیکه این تبصره را قابل توجه میدانند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه شد. من بعد وقتی که همچو مسائلی مطرح شود اول بقابل توجه بودنش رای میگیریم بعد بفوریتش.

آقا سید یعقوب - این هم جزو نظامنامه شود که من بعد اسباب اشتباه نشود

رئیس - لایحه راجع به اضافات پست و تلگراف مطرح است پیشنهاد آقای فهیمی

(بنحو ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم که سطر آخر لایحه بترتیب ذیل نوشته شود:

تصویب شده است در دوره عمل ۱۳۰۶ نیز در بودجه وزارتخانههای مربوطه منظور گردیده و بمصرف رسد

رئیس - این پیشنهاد را مسترد گردید؟

فهیمی - بله

(پیشنهاد آقای فهیمی بشرح ذیل خوانده شد)

ماده اول را بطریق ذیل پیشنهاد مینمایم:

ماده اول - مجلس شورای ملی اجازه میدهد اعتباراتی که برای مخارج غیر نایقه وزارتخانهها بابت بودجه اضافی

۱۳۰۵ وزارتخانهها در ضمن قوانین اعتبارات اضافی بشرح ذیل تصویب شده جزو اعتبارات ۱۳۰۶ منظور

نمهد و پرداخت آن بر طبق قانون محاسبات عمومی صورت

گیرد. هر قلم یا مبلغ از این اعتبارات در موعد مقرر قانونی ۱۳۰۶ تمهید و با پرداخت نکردن مطابق ماده ۴ و ۵ قانون محاسبات عمومی به بودجه ۱۳۰۷ مملکتی انتقال داده شود که بمصرف مخارج مصوبه برسد

رئیس -- آقای فهیمی

فهیمی - غرض از اشکالی که برای اینماه پیش آمد این بود که چون حالا نزدیک به آخر سال است و ممکن است اعتبارات مصوبه در موقع پرداخت نشود و در رسیدن و هفت اسباب اشکال بشود بنده با مراجعه بمواد قانون محاسبات عمومی اشکالی در این امر نمیدیدم اگر تصریح شود که این اعتبارات در دوره عمل ۱۳۰۶ منظور شود چون سنه مالی شروع میشود از اول هر سال تا آخر سال یعنی دوازده ماه ولی دوره عمل متمم معاملات سنه مالی است که تا آخر سنه بعد باشد یعنی در سال چنانچه قانون محاسبات عمومی هم تصریح میکنند که تا سه ماه از سال بعد میتوانند اعتبارات بودجه مصوبه سال قبل را تشخیص کنند و تا آخر سال بعد میتوانند بپردازند و هر گاه در موقع مقرر اعتبارات مصوبه تشخیص با حواله یا پرداخت نشد میتوانند آنها را بدوره عمل سنه بعد انتقال بدهند بدون اینکه بحقوق نایبه دائمی دولت خللی وارد بیاید چون این مسائل در عمل غیر روشن است و اشکالاتی پیش می آید بنده لازم دانستم که تصریح شود که اولاً آنچه اعتبارات اضافی در بودجه ۱۳۰۵ داده شده است در بودجه ۱۳۰۶ هم منظور شود آنچه را که مصرف کرده اند هیچ و هر چه از آنها که در موارد مقرر تشخیص و حواله نشد مطابق مواد چهارم و پنجم قانون محاسبات عمومی آنها را بدوره عمل سال بعد انتقال بدهند و بمصرف برسانند که دیگر اشکالی برای وزارتخانهها در عمل پیش نیاید

راضی قلیخان بیات - يك مرتبه دیگر قرائت شود (پیشنهاد مزبور مجدداً بشرح سابق خوانده شد) مخبر - نظر با اینکه اشکالاتی که در جلسه گذشته

این مملکت مثل شرايين بود که مرکز را اتصال میدهند بنام نقاط در سمت شمال و جنوب و مشرق و مغرب و همچنین نسبت به ترکیه و روسیه. يك تأسیساتی بود که حقیقه برای مجلس شورای ملی و مشروطیت خیلی زیبنده بود که ما الحمدلله در بودجه مان این کار را کردیم. حقیقه ویل لمن سازی یومام ما نباید سال بسال همان بودجه ارزاق را بگذرانیم يك نقطه درخشنده ما این است که برای سیم کشتی صد و هشتاد هزار تومان گذرانند ولی این يك کله را که ما گفتیم آنوقت بکمر تبه خانه در محرمه خراب شد خانه در سیستان خراب شد. خانه در آستارا خراب شده ده يك قلم هائی در اینجا جمع کردند بنده نمیدانم چه شد وزراء مسؤلیت مشترك دارند همان طور که نسبت به سیم کشتی موافقت می کردند با آن جا هم موافقت می کردند نهایت آن عملیات صرفه جوئی که در محاسبات است و من خیلی بهش معتقدم جلوگیری کرده است حالا میخواهند همان ها را برگردانند بيك قلمی بعنوان که ما سیم کشتی را میخواهیم تقویت کنیم بنده عرض میکنم سنه مالی تمام شد سنه ۳۰۵ تمام شد داخل در سیصد و شش ششم آن اعتباراتی که در سنه ۳۰۶ تمام نسبت به سیم کشتی که يك قدم اساسی است و جلب توجه همه ماها را کرده است بول آنها را میدهیم بنده بیش از يك رأی نمیتوانم بدهم ولی حاضر در این جا سه رأی بدهم برای اینکه مسئله سیم کشتی يك تشکیلات جدیدی است اما يك بنا هائی که هنوز شما نکرده اید بعد هم شاید يك بدائی حاصل شود این چه سابقه است و چه ترتیب است ؟ که بودجه سیصد و پنج را در سیصد و شش و سیصد و شش را در سیصد و هفت و سیصد و هشت را در سیصد و هشت قرار بدهیم آقای فهیم الملك وزیر مالیه بوده اند میفرمایند این چون در سیصد و پنج تمام نشده در سیصد و شش قرار میدهیم اگر در سیصد و شش تمام نشد در سیصد و هفت و بالاخره اگر خدا عمرمان بدهد تا آخر سالی که حکومت مشروطه

بر پا است پس مجلس چه چیز است ؟ مجلس باید متوجه باشد که سال بسال بودجه را مطابق دیوان محاسبات بگذرانند مخصوصاً مجلس شورای ملی ایران دو کمیسیون بودجه دارد. بودجه قدیم است و بودجه جدید کمیسیون بودجه جدید هم تشکیل شده است و وزراء هم حاضر شوند بیایند بودجه ها را بگذرانند لوابجی که محتاج الیهشان است بگذرانند لازم نکرده که وزراء بنشینند تصویب نامه بر خلاف قوانین بگذرانند این لوابجی که طرف احتیاجشان است بگذرانند چرا من بیایم رای ضمنی و مساعده بدهم که در سیصد و هفت هم اگر اعتباری دارند از این جا منتقل به آنجا شوند بنده سیم کشتی را که دولت و وزیر فعال ما شروع کرده است بهش رای میدهم و اگر يك حرج لازم دیگری دارند آقای وزیر داخله آقای وزیر مالیه آقای وزیر خارجه لوابجشان را بیاورند کمیسیون بودجه هم تشکیل شده و فوراً در بودجه ۱۳۰۷ بگذرانند و دیگر اعتبار آوردن و بودجه سیصد و هفت را دنبالش آوردن بنده جداً مخالفم وزیر پست و تلگراف - آقا بهتر میدانید که این قانون اضافات امسال گذشته و مخصوصاً در اردی بهشت امسال بود و راجع باین مسائلی که آقا فرمودند در جزئیاتش یکی یکی این جا بحث شده و لزوم آن را مجلس در نظر گرفته و تصویب کرده است منتها يك مبلغ آن را وزارت مالیه بداخته و بقیه اش را بعنوان اینکه میگوید دوره مالی خانه پیدا کرده نمیتواند بپردازد و مادر این جا امروز میخواهیم این اشکال اداری را رفع کنیم آقا اینطور فرمودند که ما در این جا ضمناً می خواهیم يك اعتباراتی بگیریم. اینطور نیست بنده چند فقره از آنها را میخواهم ملاحظه بفرمائید اگر لزوم دارد تصویب کنید اگر ندارد که هیچ مثلاً صدوسی و پنجاه هزار تومان در دو قلم اعتبار سیم کشتی است بین طهران و روسیه بین طهران و سرحد ترکیه که دو خط مهمی را تشکیل میدهد دو هزار و سیصد و کسری سیم کشتی کابل است بین

عبادان و مخمره و تصدیق میفرماید که این مسئله یکی از مهمترین چیزهایی است که چند روز پیش از اینهم مذاکره شد. يك فقره راجع به پنجمزار تومان تعمیرات گوشه میدان است که يك بکقسمت از عمارت وزارتخانه خراب شده که اگر چنانچه حالا شروع به تعمیر نکنیم میباید برای سال آیند آن وقت دو باره باید بیاییم این جا و اجازه بگیریم و منتهی میشود به زمستان آن وقت فصل هم گذشته است و اگر بنائی نشود از بین میرود يك قلم دیگر از اعتبارات مال وزارت خارجه است که میخواهم ملاحظه فرمائید مثلاً دو هزار پانصد تومان برای تعمیر عمارت سفارت ایران در لندن است يك خانه کرایه کرده اند برای مدت دوازده یا سیزده سال بشرط اینکه تعمیرش را خودمان کنیم الان يك سال است همه روزه از سفارت تلگراف میکنند که این خانه محتاج تعمیر است و باید تعمیر بشود در اینجا امروز شما که میخواهید رای بدهید راجع بيك مخارج ثابتی نیست يك مخارج غیر ثابتی است از قبیل سیم کشی و غیر اینها که اگر امروز رای بدهید مقدماتش فراهم میشود و در سال آتی در فصل و موقع خودش انجام میشود و اگر امروز رای ندهید میباید برای زمستان دیگر و زمین میباید بنده عقیده ام این است که آن پیشنهادی که آقای فهمی این جا دادند با توافق نظر وزارت مالیه و تطبیق با قانون محاسبات عمومی این پیشنهاد را تنظیم کردند هیچ فرق نمیکند که امروز شما رای بدهید یا پس فردا که ما بودجه را بیاوریم اینجا. و در جزئیات این هم کاملاً مباحثه شده است و رای هم داده اند و این يك تجدید رائی است و بنده کاملاً با آن پیشنهاد موافق این است که استدعا میکنم آقایان اجازه بدهند که ما از امروز شروع بکار بکنیم و مقدماتش را تهیه کنیم که در موقع و فصل خودش این کار تمام شود

رئیس -- پیشنهاد را آقای مخبر قبول کردند می باید رای بگیریم عجله پیشنهاد های دیگر قرائت میشود (مضمون ذیل خوانده شد)

پیشنهاد آقای شریعت زاده

اصلاح ماده اول - دولت مجاز است اعتباراتی را که برای مخارج غیر ثابت وزارتخانهها در سنه ۱۳۰۵ در ضمن قوانین اعتبارات اضافی سنه ۱۳۰۵ تصویب شده تا آخر سنه مالی ۱۳۰۶ در حدود قانون محاسبات عمومی بمصرف رسانیده و در بودجه ۱۳۰۶ وزارتخانههای مرابوطه منظور نماید

رئیس -- آقای شریعت زاده

شریعت زاده - علت اینکه بنده این پیشنهاد را تقدیم کردم فقط از این نقطه نظر است که خواستم توضیحاتی راجع به عدم لزوم مباحثه طولانی در این باب بدم اساساً مطلب این است که يك مخارجی است که در ۱۳۰۵ تصویب شده و الان از برای آن مخارج از طرف دولت پیشنهادی شده است و تقاضای اجازه کرده است که آن کارهایی که پیش بینی شده بود و میبایستی آنها را تمام کند انجام دهد البته ما در مملکت يك قانون محاسبات عمومی داریم که تمام تسهیلات لازمه را برای دولت در آن قانون منظور داشته است مثلاً تعهداتی که دولت میتواند بکند ناسه ماه بعد از انقضاء سال هم میتواند بکند و بعد از آن که تعهد شد تا آخر سال بعد هم میتواند پرداخت کند بنا بر این بنظر بنده دولت وقتی پیش بینی کرده است که يك مخارجی را امروز میتواند تعهد کند و تا آخر سال ۱۳۰۷ هم بموجب قانون محاسبات میتواند این تعهد را اجرا کند یعنی پرداخت نماید پس این مباحثاتی که میشود بنظر بنده غیر لازم است زیرا اگر يك فکری هم باشد که آن فکر دلالت بر لزوم تصویب خرجی که در قانون محاسبات عمومی پیش بینی شده باشد بکند نباید مخالفت کرد و برای صرف وجوه متعلقه به مملکت برای رفع حوائج يك اصولی داریم که باید آن را حفظ کنیم مگر يك مسائل فوق العاده پیش بیاید که مجلس استثناء اجازه بدهد و تصور نمیکنم دولت هم همچو نظری داشته باشد

وقتی بنا شد دولت امروز بتواند آن مخارج را تعهد بکند و تا آخر سنه ۳۰۷ هم بموجب قانون محاسبات عمومی بتواند این مخارج را بکند دیگر تکرانی ها باید مرتفع شود و اشکالی ندارد این است که از آقای وزیر تقاضا میکنم که متوجه باشند باین که احتیاجاتی که دارند بموجب این تصویب مرتفع شود که از حالا ناسه ماه بعد از انقضاء سال تعهد را تشخیص کنند و این تعهد را تا آخر سال ۱۳۰۷ اجرا کنند. بنا بر این هیچ تکرانی نیست و البته قسمتی که مرابوط است بمنظور داشتن در بودجه ۳۰۶ عرض میکنم که البته لازم است که بالاخره وزارت پست و تلگراف بودجه عمومی داشته باشد برای مخارج و اینهم در جزء آن بودجه باید بیاید و اشکالی ندارد

رئیس -- آقای یاسائی

یاسائی - بنده هرچه دقت کردم يك تفاوت بینی مابین پیشنهاد بنده و آقای شریعت زاده و آقای فهمی معلوم نشد و بالاخره همان پیشنهادی است که آقای فهمی کردند و آقای مخبر هم قبول کردند و مقصود هم اینست که بقیه اضافاتی که در ۱۳۰۵ تصویب شده است دولت میتواند آنرا در ۱۳۰۶ بمصرف رساند.

مخبر - متأسفانه بطوء جریان امور وزارت مالیه مخصوصاً محاسبات طوری است که وقت مجلس را تلف میکند. بکمر تبه يك قانونی مجلس وضع میکند و بواسطه بطوء جریان می ماند باینجهت محتاج میشوند که در موقع دیگری تقاضای اجازه مجددی نمایند و در هر صورت چون مفاد پیشنهاد آقای شریعت زاده با آقای فهمی یکی است بنده گمان میکنم موردی ندارد این است که بنده خواهش میکنم ایشان هم موافقت فرمایند با پیشنهاد آقای فهمی که این مسئله تمام شود

رئیس -- آقایان که پیشنهاد آقای شریعت زاده را تصویب میکنند قیام فرمایند

(عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد. پیشنهاد آقای بیات

(بنحو ذیل قرائت شد)

ماده اول را ترتیب ذیل پیشنهاد میکنم
ماده اول - مجلس شورای ملی اجازه میدهد اعتباراتی را که برای مخارج غیر ثابت وزارتخانهها در سنه ۱۳۰۵ در ضمن قوانین اعتبارات اضافی سنه ۱۳۰۵ تصویب شده تا آخر سنه مالی ۱۳۰۶ برای مصارف معین در آن قوانین پردازد

رئیس -- فرمائید

مرتضی قلیخان بیات - عرض کنم بنظر بنده يك لایحه اضافه بودجه برای ۱۳۰۵ آمد و مجلس هم تصویب کرد عجبناً اشکالی را که آقایان میگویند پیدا شده این است که میگویند چون سنه مالی گذشته لهذا وزارت مالیه از پرداخت آن خود داری میکند بنا بر این چون ما مقصودمان این است که این پول يك دفعه برای این مخارج به جزئیات پرداخته شود این است که بنده پیشنهاد کردم آن اجازاتی را که داده شده و آن اضافاتی را که تصویب کرده ام در سنه مالی ۱۳۰۶ وزارت مالیه آن وجوه را پردازد و دیگر دو مرتبه محتاج باین نیست که ما این قلم را بیچ در بیچ کنیم که دو مرتبه در بودجه ۱۳۰۶ و ۱۳۰۷ بیاید و کجا برود و برگردد. يك دفعه ما تصویب کردیم مخارجی را در سنه مالی گذشته وزارت مالیه پرداخته حالا پیشنهاد میکنیم که در سنه مالی آن مصارفی را که تصویب کرده بودیم برای سنه قبل وزارت مالیه پردازد و این خیلی ساده است و اشکالی ندارد دولت اختیار پیدا میکند که پول را بگیرد و برای ۳۰۶ مصرف کنند

رئیس -- عین پیشنهاد آقای شریعت زاده است

مرتضی قلیخان بیات - باو تفاوت دارد اجازه میفرمائید آقای شریعت زاده نوشته اند در بودجه ۳۰۶ هم منظور شود بنده این قسمت را برداشته ام

رئیس -- آقای بامداد

بامداد - بنده اولاً حق میدهم بمقام ریاست که با پیشنهاد آقای شریعت زاده که فرقی ندارد و معناً هیچ

تفاوتی ندارد بلکه با پیشنهاد خود دولت هم فرق ندارد نظر مجلس به لفظ نیست قانون مبهم پیشنهاد ما هم مبهم نظر مجلس این است که يك مخارج مهمی را که در نظر دارد رأی بدهد و آن مسئله سیم کشی است ولی تصریح هیچ نشده و در خارج ما تطبیق می کنیم این ابهام را با یکی از مصدقش که سیم کشی است میگردیم این سیم کشی حاضر است اما اضافات دولت منحصر همین نیست يك چیزهای دیگر هم هست میگویند هر چه از این اضافات تصویب شده و مانده دولت مکلف است آنها را در ۳۰۶ بپردازد ما میگوییم خیر آقا ممکن نیست مخارجش باشد که وقتش گذشته باشد و حالا هم دولت بپردازد در بودجه شما يك قلم مهمش صرفه جوئی است که حق میتوانیم بگوییم در قسمت عایدات يك قلم مهمش صرفه جوئی است آخر این صرفه جوئی يك وقتی باید مصدق پیدا کند این صرفه جوئی مربوط در خزانه شما که شما آن را اختصاص داده اید به بانک ما میگوییم تصویب کرده اید قبول ولی ممکن است يك اقلامی باشد که به درد بخورد پس حالا آنها را بگذارید صرفه جوئی بشود پیشنهاد حضرتعالی هم عین همان ماده است عقیده بنده این است چنانچه پیشنهادهم کرده ام قلم سیم کشی را رأی بدهیم باقی را اگر احتیاج دارند لایحه اش را بیاورند و ما در لزوم و عدم لزومش صحبت میکنیم و بعد رأی میدهم

بیات - بنده مسترد میکنم

رئیس - پیشنهاد آقای عمادی

(مضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که در ماده اول بعد از جمله نا آخر سنه ۱۳۰۶ نوشته شود برای سیم کشی در وزارت پست و تلگراف مصرف برسد و در بودجه ۱۳۰۶ آن وزارتخانه منظور گردد.

رئیس - آقای عمادی

عمادی - عرض کنم يك قسمت عرایضی که بنده در

را از شما بخواهند؟ بالاخره مطابق تعهد وزیر مختار ما این عمارت باید تعمیر شود و تاخیرش بیشتر اسباب زیان و ضرر است. اینیه ادارات حکومتی که مال دولت است و مال ملت است در غلب نقاط دیده اید بحال مخروبهگی است. باید تعمیر کرد این ها تصویب شده است. فقط دولت اجازه می خواهد که در ۱۳۰۶ از آنها استفاده کند. من نمیدانم این مذاکراتیکه میشود روی چه نقطه نظری است اگر دولت احتیاج نداشت که تقاضا نمیکرد. اگر تقاضای دولت این بود که بابت حقوق داده شود بنده هم موافقت نداشتم ولی نوشته شده مخارج غیر ثابت. مربوط به حقوق اشخاص نیست. خواهش میکنم آقا هم پیشنهاد خود را استرداد نفرمایند

عمادی - بنده استدعا میکنم پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب را هم بخوانند چون نزدیک هم است (پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده اول را این نوع پیشنهاد میکنم

ماده اول - مجلس شورای ملی بوزارت مالیه اجازه میدهد کلیه مبلغی که برای مخارج سیم کشی در لایحه اضافات وزارت پست و تلگراف از تصویب مجلس گذشته تا آخر سنه مالی ۱۳۰۶ بوزارت پست و تلگراف بپردازد
رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اولاً يك مسئله را آقای وزیر پست و تلگراف فرمودند بنده ناچارم اول جواب فرمایش ایشان را عرض کنم. بنده سه دوره است در مجلس شورای ملی هستم شش مرتبه رأی داده ام بحقوق وزیر پست و تلگراف دوماه دوم هم که آوردند بگوییم همان سال اول که رأی دادم کفایت میکند این همان هفتصد و پنجاه تومان است؟ مجلس شورای ملی هر سال باید بودجه وزارتخانه را، مخارج مملکتی را، مخارج مؤسسات را در تحت نظر بگذراند. وقتی سالی تمام شد دو مرتبه باید

بیاورد این ماده پنجم قانون محاسبات عمومی است که آقای فهیمی در دوره دوم هم مخبرش بودند (اعتباراتی که کل یا جزء آن تا روز آخر سنه مالیه موقع و خرج پیدا نکرده باشد از بودجه برگشت خواهد کرد) عرض بنده هم همین است. میگویم آقا موقع خرج پیدا نکرده است. آقای باستانی وارد میشوند در يك بحث شکوائی که اگر نشد دیوار لندن خراب میشود یا خانای پترزبورغ خراب میشود. بنده عرض میکنم وزرای ما که محل اعتماد اکثریت مجلس هستند متوجه مخارج ضروری هستند خود وزارت مالیه اگر مخارج را در آن موقع از روش خود ما رأی دادیم لازم میدانست ملاحظه صرفه جوئی را نمیکرد. معذک بنده عرض کردم حاضر هستم آقایان وزراء بروند در هیئتشان بنشینند لوایح اضافی نسبت به ۱۳۰۷ را بردارند بیاورند ولی در اینجا باید برگشت کند. این ماده است که حفظ میکنند حقوق خزانه مملکت را که در سنه مالی اگر خرج نشد برگشت میکنند و باید دوباره بیاورد. اگر ما باین عبارتهای مبهم غیر محقق بیاییم متنازل کنیم ماده ۵ قانون محاسبات خودمان را بکلی خزانه ما از دست در میبرد بکلی اعتبارات صرفه جوئی از بین میرود. این کلیاتی که شما فرمودید بنده عرض نکردم مخالفت هستم بنده عرض میکنم مطابق ماده ۵ قانون محاسبات چون خرج نشده است برگشت میکنند کمیسیون بودجه جدید هم ما داریم لایحه اش را میآورند و در بودجه جدید میگذرانند ولی فعلاً نسبت به سیم کشی ما این اعتبار را میدهم بنده صریح و واضح حفظ این ماده را کردم دیگر دار الفنون خراب شده است و شرف مظفری خراب شده است چطور شده که اینها از دیشب تا حالا پیدا شده؟ پرروز نبوده است. يك مرتبه يك سیل عظیمی آمده است که اگر این ماده نگذرد این سیل عظیم زیر و زیر میکند اساس ملیت ما را! این سیم کشی را ما اینطور میگذرانیم بعد اگر لواجی دارند بیاورند

مخبر - عرض کنم وقتی که دولتمت يك قدری ماشاء الله در بعضی قضایا کوناه می کند بعد می بینید که اگر يك ماده قانونی نیارند نمیتواند آن کار را بکنند آن وقت دو بدست آقای آقا سید یعقوب میدهند که اینجا رفقای خودشان را هم می کنند اولاً این ماده که پیشنهاد شده بود مخصوصاً ماده ایست که خودتان آن کسی که بهش مرید هستید در وزارت مالیه تمام جزئیات قانون محاسبات عمومی را در نظر گرفته و موافقت را هم اسم برده و این فکر را آقای فهمی در جلسه گذشته داشتند که باید مطابق محاسبات عمومی باشد. حالا که قانون محاسبات عمومی را ما رعایت کردیم و موافقت را ذکر کرده اینجا گفته میشود که بعضی اقلام است که ما نمیتوانیم پیش کنیم در صورتیکه اگر ما بخودمان زحمت میدادیم همان لایحه را خودمان رأی دادیم میخواندیم میدانستیم چه چیز است است بنده الان اینجا بنظر آمد که اگر دو سه دقیقه زحمت بکشیم این اقلام را آقایان خواهند دانست چه چیز است. بنده از لایحه قدیمی آن اقلام را زدم بیرون قرائت میشود و آقایان میبینند چه چیز است آنوقت اگر میل دارند رأی بدهند اگر میل ندارند رأی ندهند و این اقلام را استدعا میکنیم بخوانند

رئیس - آقایانیکه پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب را قابل توجه میدانند قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)

رئیس - قابل توجه شد بر میگردد بکمسیون خیر کمسیون بودجه راجع مخارج انتخابات مطرح است (ماده واحده خبر کمسیون بشرح ذیل قرائت شد)
ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است مبلغ یکصد و پنجاه هزار تومان از عایدات هذالسنه ۱۳۰۶ برای مخارج انتخابات دوره هفتم تقنینیه به وزارت داخله کارسازی دارد.

تبصره وزارت مالیه مجاز است مبلغ سی هزار تومان بابت کسر مخارج انتخابات دوره ششم تقنینیه را علاوه

هم ایاباً و ذهاباً دو پول باید گرفت ما اینجا تفسیرش کنیم که يك پول بیشتر نگیرند. وقتی که در حوزة مأموریت بیايند حق خرج سفر داشته باشند از جهت اینکه شاید پول نداشته باشند ولی در موقع مراجعت البته در سال حقوق گرفته اند پول هم دارند و بقول آقای روحی با همین پولی که در ماه آخر گرفته اند برگردند بنا بر این با اینقسمت بنده مخالفم. يك قسمت هم راجع به تبصره است که در کمسیون تذکره دادم و آن اینست که يك اشخاصی مطالبه طلب میکنند از باب بقایای انتخابات دوره ششم بنده از يك قسمت آن اطلاع دارم که هیچ واقعیت ندارد حالا بنده البته موافقت نمیکنم که این تبصره حذف شود و شاید اشخاصی هستند که طلب حقی هم دارند ولی این را تذکر میدهم که آقایان وزراء هم بدانند (اگر چه وزیر مالیه ایستند) که این سی هزار تومان صرف طلب حق نیست که عده از باب انتخابات دوره ششم دارند

رئیس - آقای دادگر

دادگر - عرضی که بنده میخواهم بکنم گفته شد در انتخابات ما بيك اشکالی بر خوردیم که اینجا ضرور است هم آقای مخبر هم آقای وزیر داخله این اشکال را در آتیه حفظ و صیانت کنند و آن این است که انتخابات يك خرج بدوی دارد ولی گاهی انتخابات يك حوزة هائی (اگر چه نباید ماند) ولی اتفاقاً میماند یا و کبلی مستعفی میشود بجایش انتخاب میشود یا و کبلی فوت میکنند بجایش انتخاب میکنند و از سال بودجه ای میکنند. آنوقت دیگر وزارت مالیه پول نمیدهد. میگویند که مدت پرداخت این اعتبار تا یکسال معهود بوده است و از یکسال تجاوز کرده است. بنده اطلاع دارم که وزارت مالیه مخارج انتخابات حوزة های تجدید شده را نمیپردازد و میگویند از سالش گذشته در صورتیکه بعقیده بنده این اعتبار برای يك دوره انتخابیه است و باید بجای خودش محفوظ باشد و اگر این مسئله در پیش آقای مخبر و آقای وزیر داخله معهود است و وزارت مالیه تولید

اشکال در آینده نمیکند بفرمائید و اگر نیست بالاخره ما يك تبصره اضافه کنیم که این مسئله در آینده حل شود.

وزیر داخله - بنده کاملاً با اظهار آقای نماینده محترم موافقم برای اینکه محل ابتلاء وزارت داخله است اگر لازم میدانند همین نظریات را پیشنهاد بفرمایند بنده هم موافقت میکنم

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

دکتر مصدق - بنده مخالفم

رئیس - آقای دکتر مصدق

دکتر مصدق - بنده در این لایحه يك نظر بانی دارم اجازه بفرمائید نظریاتم را عرض کنم بعد کافی شود.

رئیس - رأی گرفته میشود بکفایت مذاکرات آقایانیکه موافقت قیام فرمایند

(عده قلبی قیام نمودند)

رئیس - معلوم میشود کافی نیست. آقای کازرون

کازرون - لایحه را که دولت پیشنهاد کرده بنده می بینم سی هزار تومان هم در کمسیون بودجه ضمیمه اش شده و گفته شد که وزارت مالیه هم موافقت کرده در کمسیون بودجه راجع باین سی هزار تومان. بنده کان میکنم این مسئله خلاف واقع باشد چون هر لایحه که دولت میخواهد مجلس بدهد باید در مجلس عمومی تقدیم شود و از مجرای مجلس بکمسیونها ارجاع شود و از کمسیونها بیاید مجلس. اگر بنا بشود وزراء با دولت همچو اختیاری داشته باشند و همچنین اعضاء کمسیون بودجه که پیشنهادات دولت را راجع بازباید خرج در کمسیون بپذیرند بنده گمان می کنم که بعد از این تولید اشکالاتی میشود. بنا بر این بنده عقیده ام این است که بایستی مهان ۱۳۰۵ هزار تومان رأی گرفته شود لکن راجع آن قسمتی که آقای روحی و بعضی آقایان دیگر فرمودند در خصوص مخارج ایاب و ذهاب و تفسیر آن بنده عرض میکنم این خارج از موضوع

این لایحه است اگر چنانچه آقایان راجع باین قسمت نظری دارند ممکن است يك طرحی را پیشنهاد کنند که ناسخ قانون سابق باشد ولی این لایحه مربوط بان قضایا نیست و در اینجا ابداء مورد ندارد.

مخبر - بربروز هم کوبا آقای کازرونی راجع بیک همچو لایحه که کمیسیون پیشنهاد کرده بود اظهاری فرمودند و بنده جوابشان را عرض کردم که اگر چنانچه نظر دولت جلب شود مالعی ندارد مخصوصاً این سی هزار تومان در جزو بودجه کل مملکتی پارسال تقدیم مجلس شورای ملی شده و ناجمال چون از کمیسیون بودجه بمجلس نیامده مانده است و از ذیل بودجه کل مملکتی ما به اینجا انتقال دادیم و در ضمن این لایحه تقدیم مجلس کردیم.

رئیس - آقای فیروزآبادی

فیروزآبادی - بنده به آقای دکتر مصدق واگذار می کنم.

رئیس - آقای دکتر مصدق

دکتر مصدق - بنده با این اعتبار از دو نظر مخالفم اول اینکه اگر آزادی انتخابات جزو حقوق مجلس و مجلسیان نیست و صلاح هم این است که نباشد تصویب این اعتبار مورد ندارد. انتخابات غیر آزاد مستلزم مخارجی نیست مأمورین دولتی بهر کس که مایلند میتوانند اعتبار نامه داده او را بسمت نمایندگی روانه مجلس نمایند ...

(همهمه نمایندگان - صدای زنگ)

دکتر مصدق - اجازه فرمائید اگر عرض کردم قضیه شرطیه است. دوم اینکه هرگاه دخالت دولت صلاح نیست تا از عدم مداخله مأمورین مطمئن نباشیم این اعتبار را نمیتوانیم تصویب نماییم چه عیب دارد وقتی که مطمئن شدیم آقای وزیر داخله بفرمانند اطمینان بدهند تصویب میکنیم این است که اول من عقیده خود را در آزادی انتخابات و بعد دخالت مأمورین دولتی را

بوده است لذا متنفذین و ملاک در اشخاص بی سواد اعمال نفوذ می کنند و انتخابات را بر طبق اراده خود انجام می نمایند حوزه های انتخابیه بلوکات هم از حوزه های انتخابیه شهرها تفکیک و تجربه نیست که عقیده و آراء يك عده منور الفکر اهالی بلاد بواسطه مخلوط نشدن رای ساکنین دهات محفوظ بمانند. من در جواب گفتم که هرگاه دولت به آزادی انتخابات معتقد باشد اصلاح قانون را هم خودش پیشنهاد می نماید و اگر نکرد با همین قانون هم ممکن است حکومتی نسبتاً ملی تشکیل داد فرض کنیم ملاک و متنفذین يك شهری چهار نفر وکیل مردم تحصیل نمایند چون نظر این اشخاص بسیاست کمتر است شاید همین قناعت کنند که بواسطه نفوذ يك عده وکیل امور شخصی خود را منظم نمایند فرضاً که در سیاست هم مداخله کنند وقتی که هر چهار نفر وکیل را يك نفر انتخاب کرد نمایندگان مجلس شورای ملی صاحب سی نفر موکل و باز بحکومت شوروی نزدیکتر است هیچکس نمی تواند منکر شود که قواء فکری ما در عصر مشروطه ترقی نکرده است و کسی نمیگوید که پیشرفت ما بهمان نسبتی است که معارف ترقی نموده است اگر معارف سبب قسمتی از پیشرفت ما است علت قسمت مهم بنظر من آزادی اجتماعات و مطبوعات و انتخابات است که بکوفتی داشته ایم

حکم ملت که عبارت از اجتماع اشخاص است یا حکم شخص واحد یکی است همان طوریکه شخص آزاد در نتیجه اعمال و افعال خویش صاحب تجربه میشود و هر قدر بیشتر بطور آزاد عمل کند بر تجربه و معلومات خود می افزاید هم انطور هم آزادی انتخابات سبب میشود که انتخاب کنندگان و کلاء خود را به معرض آزمایش گذردم و درک کنند که برای نمایندگی چه اشخاص صلاحیت دارند این است نظریات من در آزادی و گمان نمی کنم که اشخاص بی غرض موافق نباشند و اما در موضوع دخالت دولت مداخله مأمورین دولتی

انواع و اقسام دارد در بعضی نقاط مانع شده اند که مردم باشخاص طرف اعتماد خود رای بدهند در محلهای دیگر امر داده اند که اشخاص ناشناس را انتخاب نمایند مأمورین همیشه دارای يك نظریه ثابت نبوده و گاه بعد از اخذ آراء زدید رأی حاصل نموده اند لذا هیئت نظار هم مجبور شده اند که در موقع استخراج اوراق رای را باسم دیگری بخوانند بالاخره در بعضی نقاط که بواسطه آگاهی و احساسات عمومی موقوفیت نداشته اند انتخابات مسکوت عنه مانده و تا کنون هم که باقضای دوره نزدیک است اهالی آن نقاط از داشتن نمایندگی در مجلس محرومند.

در حقیقت جای بسی تأسف است که هر وقت که در اعتبار نامه یکی از نمایندگان اعتراض شده اکثریت مجلس از قرائن خارجی مطالبنا صرف نظر و از متعرض مطالبه دلائل مستقیم نموده است در صورتیکه کمتر کسی است که عمل نامشروعی مراکب شود و مدرکی دست بدهد و با اصطلاح دمی لای نله بگذارد و فقط چیزی که دایل دخالت در انتخابات میشود همان عدم معروفیت وکیل در محل انتخاب و باعده ارتباط او با اهالی و یا ترجیح بالمرجیح می باشد.

ولی اتفاقاً در انتخابات کلات و سرخس و در جز مدارکی دست آمده که عبارت از ۱۲ فقره یاد داشت و تلگرافات رمز جان محمد خان امیر لشکر شرق می باشد و با اینکه هیچ میل ندارم در این مجلس حرفی بزنم که باعث کمترین رنجش یکی از همقطاران بشود خیر مملکت مرا وامیدارد که آنها را بدون ذکر نمره و تاریخ قرائت نمایم

(۱) میرزا علی اکبر آله وردی اف با دستورانی که در موضوع انتخابات بسلاطان سید عبدالله خان رئیس ساخاوداده شده لزوماً در جریان این امور بدستور مشار الیه با نهایت جدیت و کفکهای محلی بعمل آورده و مدنظر آنچه را که بوسیله مشار الیه دستور داده شده است انجام گیرد فرمادهی لشکر شرق جان محمد (شروع بهمهمه بین نمایندگان زنگ رئیس)

(۲) آقای صارم الممالک در خصوص انتخابات دستور کاملی بساطان سید عبد الله خان داده ام باید با موافقت محلی شما به فوریت این امر خاتمه یابد چنان محمد اثنان کوه قزل (خنده حضار)

(۳) آقای میرزا محمود به اثنان کوه قزل که اظهار داشتید خریدار باید لازم است جدیدت لازمه در انتخاب قدمی نمایند و منظر نتیجه مطلوب با قولی که داده ام همسما جان محمد مراحمه را بوسیله حامل عودت دهند (همهمه نمایندگان)

حاج آقا رضا رفیع - آقا اینها توهین است اعتبار نامه وکیل گذشته شما چرا این حرفها را میزنید؟ عمادی - این مال وقتی است که اعتبار نامه اش مطرح است.

دکتر مصدق - دخالت مأمورین است. بنده تا مطمئن نشوم رأی نمی دهم بنده عرض میکنم مأمورین دولت دخالت کرده اند این هم مدارکش است... آقا سید یعقوب - مجلس بوکیل رأی داده است مدرس - باشد چه اهمیتی دارد

دکتر مصدق - بنده عقیده خودم را باید در انتخابات و آزادی آن عرض کنم... دادگر - بنده استدعا می کنم ایشان صحبتشان را تمام کنند

بعضی از نمایندگان - بفرمائید جلالی - بفرمائید برای اینکه عصری داد میزنند اطاق آقای دکتر مصدق

دکتر مصدق - چهارم مقام منبع امارت لشکر شرق دامت عظامه

محترما معروض میدارد تلگراف خصوصی توسط فرمانده محترم در جز زیارت حسب الامر مبارک برای اجراء امر مبارک اطاعتا خانزاد محمود درجری (مهر تلگراف نخاله در جز)

۵ - جناب آقای سلطان سید عبدالله خان دو فقره

اخیر شما از لحاظ مبارک گذشت امر و مقرر فرمودند در صورتیکه موقع نگذشته باشد جدیدت نمایند که معتمد السلطنه انتخاب شود و امریه مبارک هم در این خصوص تحت نمره... صادر و الساعة بخایره می شود

منشی زاده (همهمه نمایندگان - صدای زنگ رئیس)

رئیس - عجالاً بنده عقیده ام این است که چند دقیقه تنفس داده شود

جمعی از نمایندگان - صحیح است (در اینموقع جلسه برای تنفس تعطیل و بفاصله بیست دقیقه مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقای دکتر مصدق

دکتر مصدق - پنجم - جناب آقای سلطان سید عبدالله خان دو فقره اخیر شما از لحاظ مبارک گذشت امر و مقرر فرمودند در صورتیکه موقع نگذشته باشد جدیدت نمایند که زید انتخاب شود و امریه مبارک هم در اینخصوص تحت نمره صادر و الساعة بخایره میشود منشی زاده (۶) سلطان سید عبدالله خان در جواب راپرت نمره

فلان راجع بکوسفندان توقیفی در صورتیکه از بیست و چهارم تعرفه میدهند هر گونه اقدام غیر مستقیم ممکن است که در موقع دادن رأی عوض اسم سهرابی بزنید رای بدهند در جزها هم با انتخاب زید کاملاً موافق و همین تلگراف را بمیرزا محمود ارائه دهید و بگوئید نشانی کاغذ بنده بوسیله قاصد فرستاده بودی و من جواب دادم که انتخاب

دبیر السلطان ضرری با مورات شما و خالصه آن حدود نمیرساند حالاً لازم است که رأی دادن بدبیر السلطان را موقوف داشته و زید رای بدهند در هر صورت میبایستی از نشیئات سهرابی جلوگیری و جدیدت نمایند که زید انتخاب شود فرماندهی لشکر شرق جان محمد امریه نمره فلان زیارت اطاعت میشود خانزاد محمود درجری

(۷) در تعقیب امر نمره... اولاً کوشش نمایند که بوسیله متنفذین محل زید انتخاب شود

نابیا از دسایس دبیر السلطان کاملاً جلوگیری نموده خود از طرف من بمشارالیه ابلاغ نمایند که بمشاهد حرکت نمایند

نابیا میرزا محمود در جزئی و سایر متنفذین از طرف من ابلاغ نمایند که چنانچه میبایستی انتخاب شود و جواب از میرزا محمود گرفته بخایره نمایند

رابعا بقرار اطلاع واصله کارگذار مشغول تشیث جهت انتخاب قدمی و همچنین رئیس تلگراف مشغول وسیله میباشد اگر مهابتی در جریان انتخابات این اشخاص دارند فوراً راپرت نمایند

خامساً بقرار اطلاع هنوز ورقه تعرفه جهت سرخس و کلات نفرستادهاید فوراً بفرستید بهر دو محل جهت انتخاب زید دستور لازم شده است نتیجه انتخابات را هرروزه راپرت نموده حتی المقدور سعی کنید تا اول ماه انتخابات خاتمه یافته باشد

(۸) سلطان سید عبدالله خان بقرار راپرتی که رئیس تلگراف در جز میدهد هیئت نظار خیال مستعفی شدن را دارند اولاً از طرف من بمشارالیه تذکر دهید که این موقع به هیچوجه اقتضای اینگونه عملیات را ندارد و باعث تعویق امور انتخابات میباشد در هر صورت میبایستی از این قضیه جلوگیری نمود و هرچه زودتر مطابق دستور بامر انتخابات خاتمه دهید و اگر هیئت محرک دارد مراتب را فوراً راپرت نمایند فرماندهی لشکر شرق جان محمد

۹ - توسط رئیس ساخلو میرزا محمود با مفتاح متحد الملل راجع باعزام سواران اسکورت در تعقیب دستورات سابق و جواب کاغذی که توسط قاصد مخصوص فرستاده بودید اینک تذکر میدهم که معتمد السلطنه میبایستی از درجرت انتخاب شود بهر وسیله شده اسکنر دبیر السلطان و قدمی تشیثانی می نمایند باید تا جدیدت کامل جلوگیری نمایند و در هر صورت منتظر ام که تا ششم شوال عمل انتخابات بر وفق منظور خاتمه یابد البته در این موقع از بذل هیچگونه مساعدت و مساعدت

نخواهید نمود فرماندهی لشکر شرق جان محمد ۱۰ - دو طغرا امریه مبارک تحت نمره... و نمره زیارت حسب الامر آگنت را ملاقات اینک با نهایت احترام بعرض آستان مبارک بفرستاد ۳۶۸ استعفاء انجمن نظارت عمومیت نداشته و منحصر بر رئیس هیئت بوده او نیز بر اثر تذکر بخطای خویش بوم قبل شخصاً تقاضای استرداد استعفای خود را نموده انجام خدمت را تا پایان امر عهده دار شد رئیس تلگراف بر اثر عسرت و کارگذار باطمینان مراحم بندگان حضرت اجل نسبت قدمی بدوا دخیل يك رشته دسائس بوده اند فدوی آنها را ملاقات و بوخامت اعمالشان متذکر نمود مدتی است که عملیات خود را بکلی متروک داشته اند امریه نمره... را بصارم الممالک ارائه در ذیل آن اطاعت و انجام امر را متعهد شده سایر متنفذین را نیز احضار اوامر مطاعه را ابلاغ و ختم عمل را قول گرفت اوراق تعرفه سرخس و کلات را با وجود اینکه هنوز حواله اعتبار عالییه محلی نرسیده دو روز قبل ارسال داشته مستعدی است امر بصدور فوری حواله صادر فرمائید نمره... مورخه... ۱۳۰۵ رضا فرمانده ساخلو سلطان سید عبدالله خان

(۱۱) توسط فرمانده محترم ساخلو نظامی در جز مقام منبع بندگان امارت معظم لشکر شرق دامت عظامه تلگراف مطاع نمره... توسط فرمانده محترم ساخلو در جز زیارت حدود و طایفه که تقریباً دو هزار جمعیت میشوند سپرده چاکر است هر امریه که صادر شود از جان و دل در انجامش مضایقه اندازم بشرطیکه بعضی اشخاص دسیسه و آذربک در اینکار ندارند و نمایندگان رسماً هم برای فرمانده محترم در جز عریضه مطرح نموده ام جلوگیری شود خانزاد محمود در جزئی

(۱۲) توسط رئیس ساخلو میرزا محمود در جزئی تلگراف شما ملاحظه شد رئیس ساخلو دستور داد که که مساعدت لازمه نموده نمایند هم بفرستاد چنانچه بوسیله

رئیس ساخلو تلگراف شده لازم است بهر وسیله شده در انتخابات ادامه داده و سعی کنید که معتمدالسلطنه انتخاب شود فرمانده لشکر شرق جان محمد تلگراف نمره زیارت علاوه در جزئی ضبط شود

سلطان سید عبدالله خان این بود مدارك بنده راجع بمداخله در انتخابات سرخس وکلات و در جز که بعرض رسید و هرگاه اطلاعات خود را نسبت بانخابات بعضی از نقاط دیگر عرض کنم چون مدركی در دست نیست در این مجلس پذیرفته نخواهد شد چنانچه از قرائت تلگرافات رمز و نمره و تاریخ استادی که خوانده ام خود داری شده برای این است که يك وقتی بنده معاون وزارت مالیه بودم و در آن وزارتخانه خلاف کاری هائی میشد که بنده در استنار آنها خود داری می نمودم این مطلب سبب شده بود که بعضی مرا برای عدم حفظ اسرار سرزاش نموده و دلگیر شوند من در آن وقت می توانستم بخوبی از خود دفاع کنم و از دلگیر شدن بعضی هراس تمام زیرا هر امری از امور مالیه مربوط بجمع و خرج مملکتی است که در همه جا قانوناً طبع و منتشر میگردد

و بجای اینکه کاشفین خلاف را نکوهش کنند آنها را تشویق می نمایند ولی در قرائت تلگرافات رمز و تاریخ و نمره آنها مترددم چه ممکن است که از مطابقت تلگرافات رمز با کشفی که قرائت شد مفتاح رمز فرماندهی لشکر شرق بدست آمده و باین وسیله چیز هائی را کشف کنند که از اسرار اداری محبوب شود این است که بنده سواد تلگرافات رمز را که در این پاکت است بمقام ریاست مجلس شورای ملی میدهم

در این صورت جای این است که بنده از این دولت که خود را انقدر خیر خواه بقلم می دهد و بعنوان مختلفه اصول ماهجه قانون مجازات را که در تمام ممالک رعایت می نمایند نقض و بر خلاف اصل عقاب بلا بیان سوادى به مجلس می آورد سوال کنم که لاجرا اشخاصی

که بناموس حقوق اجتماعی و آزادی ملی خیانت نموده اند تعقیب نمی نماید زیرا مداخله جان محمد خان ها در انتخابات مشمول ماده ۸۳ قانون مجازات عمومی است و عقاب بلا بیان هم نیست چه قانون مجازات قبل از انتخابات تصویب شده و خود جان محمد خان در متحدالمالی که قرائت می نمایم بمواد آن استناد می نمایند نمره ۱۳۸۷۵ مورخ اول اسفند ۱۳۰۴ اینک که انتخابات دوره ششم زدیک و بزودی شروع می شود هیچیک از حکام و رؤسای ساخلو های نظامی و مامورین ادارات دولتی اعم از کشوری یا لشکری وجها من لوجوه حق اعمال نظر در امور انتخابات را نداشته و اهالی در انتخابات وکیل مطلقاً آزاد می باشند اگر ثابت شود حاکم رئیس ساخلو نظامی رئیس یا مستخدمی از دوائر دولتی یا مامورین حوزه انتخابیه محل ها در اطراف انتخابات دخالتی طرفی دسیسه تحریک تطبیع یا اعمال نفوذی نموده و اقتسارات دولتی را در امر انتخابات ناحیه خود بکار برده باشد بر طبق ماده ۴۴ قانون انتخابات و ماده (۹۱) و (۹۲) قانون مجازات عمومی مرتکب تعقیب و مجازات خواهد شد الی آخر و باز خیر مملکت مرا وامیدارد که در خاتمه عرض کنم اگر وکیل را ملت انتخاب نمود ناچار است که در مناقع ملت حرف زند و رای بدهد ولی اگر مامورین انتخاب نمودند معلوم نیست که نفع کدام ملت را در نظر دارند لذا هر مداخله که در انتخابات بشود يك بدریست که برای خیانت میکارند آزادی انتخابات نه تنها در مصالح مملکت است بلکه مجلس آزاد برای دولت درستکار وطن پرست بهتر و بزرگتر سنکر میباشد این هم سواد تلگرافاتی است که نمره و تاریخ همه چیزش هست و تقدیم مقام ریاست میکنم

شیروانی مخبر - قبلابك عیبی را که بنده در موقعی که آقای دکتر مصدق اجازه گرفتند گفتم باید عرض کنم در موقعی که ایشان اجازه گرفته اند بنده شهادت دو نفر نباید

عادل و شاید چند نفر دیگر از آقبان هم شنیدند گفتم آقای دکتر مصدق امروز میخواهند بمجلس شورای ملی ورفقای خودشان حمله کنند حالا این غیب گوئی که عرض کردم برای این است که بنده و تمام این مملکت طرز و روبه و سابقه اشخاص را خوب تشخیص داده ام عرض میکنم در بدایت فرمایشاتشان فرمودند که باید انتخابات آزاد باشد قید در مقابل انتخابات هم فقط مامورین دولت تصور کردند و حتی قیود دیگر را اینقدر مشروع دانسته که فرمودند اگر بکنفر منقذ چهار تا وکیل انتخاب کند آنوقت مجلس سی تا وکیل صالح دارد تا این درجه نفوذ آزادهای دیگر را مشروع تصور کردند

دکتر مصدق - بنده همچو چیزی عرض نکردم مخبر - بنده بگنفر که هیچ بین فرمایشات جنابعالی حرف نزد ...

دکتر مصدق - تشکر میکنم مخبر - بنده بر خلاف ایشان هر چیزی که مانع جریان طبیعی انتخابات باشد او را برخلاف آزادی میدانم راجع بدخالت مامورین بنده خودم یکی از اشخاصی بودم در آن روزی که در اینجا مطرح شد اظهار عقیده کردم و بانهایت جدیت هم ایستادم که مامورین باید محروم باشند از انتخابات که دخالت نکنند منتها حضرتعالی يك پيشنهادهم عقب سرش بستید و مشروطه را دفن کردید دخالت منقذین که حضرتعالی آنرا مشروع دانستید کمتر از دخالت مامورین نیست و بنده میخواهم عرض کنم او هم نامشروع است ...

دکتر مصدق - البته مخبر - یکی دیگر که از همه بدتر است اغفال جامعه است که آنرا بنده نامشروع تر از دخالت مامورین و دخالت ملاکین میدانم اغفال جامعه کدام است ؟ آنرا که مامور یا منقذ وسیله عدم اجرای آزادی قرار میدهند يك قسمت اشخاصی هم هستند که طبیعت آنها را اغفال کرده یعنی بگنفت اشخاص جاهل بیسواد که هر طرفی که

زورش زیاد تر باشد آن طرف او را جلب میکند امثال ما ها پیدا می شویم و آنها را اغفال می کنیم یکی از چیز هائی که اگر حساب کنیم روی ساعت شماری ها - لا يك نك وقت ما را گرفته همان چیز هائی است که بمقیده بنده جلوگیری از آزادی انتخابات می کند و آن اغفال مردم است از قبیل گفتن بعضی حرفها حمله بعضی مقامات استفاده از مذاکره قبل از دستور و بالاخره منفی یافتن در تمام قضایا و يك اظهار نظر مثبت نکردن

دکتر مصدق - احسنت مخبر - بنده از آقای دکتر مصدق میپرسم ببخشید چون تهریض شخصی فرمودید بنده هم شخصاً اسم میبرم با اینکه خدمتشان ارادت دارم از ایشان میپرسم از اول دوره پنجم تا کنون آن نظر مثبتی را که ایشان برای مصالح مملکت اظهار کرده اند کدام است ؟

دکتر مصدق - اکثریت ندانم مخبر - شما باید نظرتان را اظهار کنید ...

دکتر مصدق - کردم مخبر - و بگوئید با این روبه آزادی انتخابات نامین نمیشود و باین قانون آزادی انتخابات تأمین نمیشود و عقیده من این طرز و روبه است و این ترتیب و قانون را بموقع عمل بگذارید حضرتعالی که تصدیق کردید قانون انتخابات ما غلط است و از غلط بودن قانون سوء استفاده کردید يك شب به خودتان زحمت ندادید که بنشینید و يك قانون انتخابات صحیح بنویسید و طرح قانونی پیشنهاد کنید و بفرستید بمجلس ...

دکتر مصدق - کنفرانس دادم مخبر - کنفرانس آقا همان اغفال است که از دخالت منقذین نامشروعتر است

دکتر مصدق - در مجلس هم گفتم مخبر - ایشان اگر شخص عملی بودند این عبارت را که بنده یادداشت کردم نمی فرمودند فرمودند همین دولتی

که بقیه ایشان دخالت در انتخابات میکنند یا ایشان
بگویند که انتخابات نمیکند. قائم می شود خوب دولتی
اگر این چنانچه پیش تر بیون به شما قول بدهد که انتخابات
آزاد است ممکن است دولتی که این همه خلاف قانون
میکند بقیه شما بقولش هم رفتار نکند و بگوید قول
مرد دو تا است. در هر صورت بنده دو روز پیش بیک
کسی که مربوط بحضرتعالی مذاکرات میکرد و طرحی
هم پیشنهاد کرده بود بارگفتم این طرح رأی یا مذاکره برای
نهیبه رای است خلاصه اینکه این هم بیک رویه است که ما
در عوض گرفتن بیک حرفهایی که مردم را هدایت کنیم
براه زانست اغفالشان کنیم برای اینکه خودمان را انتخاب
کنند. حالا این مشروع است یا نیست بنده گمان میکنم
خود آقای دکتر مصدق تصدیق کنند که نامشروع تر از
دخالت مستخدمین دولت است...

دکتر مصدق - صحیح است

مخبر - عرض کم صحبت فرمودند از خوبی و کمال
طبیعی و بدی و کمال غیر طبیعی بنده تصور میکنم در بیک
جامعه مثل جامعه ایران اعم از اینکه انتخابات در
یکی از این طرق نام مشروع باشد یا خیر بقدری مشروع
باشد که برود توی خانه باش و درت خانه اش را ببندد
و انتخاب شود. مثل آقای آقا شیخ علی مدرس
بیک همچو مرد بزرگواری که بالاخره طبیعی بود
انتخابات ایشان محرز است (دلیل قوی هم این بود که
قبول نکردند ولی بنده آنهایی را که در ردیف ایشان
بودند با اینکه آوازشان مساوی و با بیشتر بود گمان
می کنم تا آن اندازه طبیعی نبود نه اینکه حالا جسارت
کم بنده اشخاص را وقتی وکیل شده اند و اینجا
لشسته اند محترم میدانم و وکیل ملت هستند ولی
ایشان میخواهم عرض کنم که اول باید وکیل موقت
باشد بعد طبیعی شما اگر توانستید بیک وکیل موقت طبیعی
انتخاب کنید این بهترین مساعادت بیک جامعه است
وکیل نباید مفید و طبیعی باشد اگر بنا باشد یکی که

اینجا قرآنک فرمودند بنده نمیخواهم به آقای دکتر
مصدق سوءظنی بیزم ولی آیا ممکن نیست همان کسی که این
یاد داشت ها را بحضرتعالی داده خودش نماینده ناراضی ها
داشته باشخصا از ناراضی ها بوده و خواسته باشد باین وسیله
خدمت حضرتعالی برسد و بیک چیزهایی ساخته باشد
وامضای شخص خودش را هم پای آن زده باشد ؟ بنده
بحضرتعالی جسارت نمیکم ولی بآن کسی که این یادداشت
ها را بحضرتعالی داده عرض می کنم که این آدم شاید
بآن خوش نای ها هم که تصور میفرمائید نباشد
و تصور نمی کنم این اسنادی که بدست
سرکار داده عین اسناد واقعی باشد بلکه از
قراری که بنده شنیده ام و اطلاع دارم این آدم
بیک قسمت از املاکش را بوسیله کاغذ سازی بدست آورده
حالا هم ممکن است بیک عده درشکه چی تهیه کرده و بیک
همچو اسنادی هم تهیه کرده و خدمت حضرتعالی آمده
برای اینکه درشکه چی هایش را هم خدمت سرکار تقدیم
کنند. چنانکه خیلی اشخاص در خیلی جاها جمع میشوند
در خانه های وزراء قدیمان، در خانه ناراضی ها جمع
میشوند و بیک اقداماتی برای مقصودشان میکنند بلکه
از آن طرف دنیا هم جمع میشوند درشکه چی ها را هم
جمع میکنند و همه این کارها را می کنند البته حضرت
عالی هم باید با آنها مساعدت بفرمائید و البته آنها هم
باید شرفیاب شوند و اظهار خدمتگذاری بکنند ولی در
هر صورت ممکن است حرفهاشان اینقدرها صحیح نباشد
و بیک یادداشت هایی را بحضرتعالی داده باشند بدون
اینکه صحت داشته باشد یا بدون اینکه لا اقل سواد
مطابق با اصل باشد آن وقت بیک همچو اوستجانی را حضرتعالی
میتاورید این جا و رفتای خودتان را مورد حمله قرار
میدهند این را بنده نمیتوانم چه صورتی خواهد داشت.
تجارتی فرمودند راجع بقانون مجاز است عمومی این قسمت
از حرفهای آقای دکتر مصدق را بنده کاملاً تصدیق میکنم

و معتزفم که اگر قانون مجازات عمومی در بیک دوره
مواقع اجرا گذارده شود شاید اقلاً ما در بیک دوره انتخابیه
دیگر انتخابات عالی و خیلی درخشانی را دارا خواهیم
بود ولی این را هم باید عرض کنم که قانون مجازات
عمومی در ادوار زمامداران قدیم هیچ محل مذاکره
نبود و اسمی از آن برده نمیشد و این قانون الان هشت
ماه است که صدایش بلند شده و انظار بطرف آن
جلب شده است و الا در آن اوقاتی که خود آقای دکتر
مصدق وزیر بودند ابدأ صحبتی از قانون مجازات درکار
نبود و اگر کسی هم بابشان تذکر میداد قانون مجازات
عمومی وضع شده و باید اجرا شود ایشان شاید
جواب میفرمودند امروزه مقتضیات و مصالح مملکت اجازه
نمیدهد که این قانون اجرا شود. در هر صورت بنده
تذکر میدهم و مطابق وضعیت شخصی خودم هم میخواهم
بابشان عرض کنم که بنده نه خودم مقتضی هستم نه وکیل
دولت و اگر شخصاً آقا اطلاع داشته باشند بنده بیک آدمی هستم
که در نتیجه خدمات خودم فقط توانسته ام نظر مردم
را جلب کنم و وکیل شوم بنده با ایشان هم عقیده
هستم که هیچ دخالت مأمورین دولتی نباید در انتخابات
وجود داشته باشد ولی بعقیده بنده هیچ نفوذی نباید
در امر انتخابات دخالت داشته باشد نه نفوذ مأمورین
دولت و نه متنفذین و نه اغفال مردم.
وزیر داخله - بنده اصلاً ندانم که آقای دکتر
مصدق بجهت این موضوع را مطرح کردند و بیک
مدتی وقت مجلس را گرفتند. اصل موضوع مسئله
انتخابات نبود و چرباب انتخابات مطرح نبود فقط
موضوع بیک لایحه بود که دولت برای مخارج انتخابات
تقدیم مجلس کرده بود و تقاضا داشت که مجلس این
اعتیاز را تصویب کند و ما هم برویم مشغول کار خودمان
باشیم هیچ مناسبت نداشت امروز آقای دکتر مصدق
دارند این موضوعات بشوند بنده مطلب را بپذیری
موروث و بنا پایه میدانم که اصلاً میدانم وارد این مطلب

و جواب مطلب بشوم یا نه. آقای دکتر مصدق يك ورق پاره هائی را مستند خودشان قرار دادند و يك جملاتی به نمایندگان محترم کردند که هیچ مورد نداشت. البته آقایان محترم که خودشان نوشته اند خودشان دفاع خواهند کرد و هر طور صلاح بدانند عمل می کنند و البته مختارند ولی يك نسبت هائی بمأمورین و به مقامات مقدسه عالیه مملکت دارند که بنده ناچارم جدا تکذیب کنم و این عملیات هیچ واقع نشده و معلوم نیست که اصلاً این ورق پاره ها را از کجا بدست آورده اند استدعا دادم آقایان با بنده موافقت بفرمایند که اصلاً این مذاکرات نشود اما راجع بجزایر آنبه انتخابات شرحی فرمودند بنده انتخابات را یکی از حقوق مسامه ملت میدانم و صریحاً عرض میکنم که در حقوق مسامه ملت هیچ کسی نمیتواند دخالت کند. وزارت داخله هم در انتخابات جز قانون هیچ چیز را ملاحظه نمیکند و چشمه ایش کور است و جز اینکه قانون را به بیند از دیدن چیزهای دیگر محروم است

دکتر مصدق - بنده خیلی معذرت میخواهم و نمیدانسم

جان محمد خان از مقامات مقدسه است !!

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

دادگر - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید.

دادگر - عرض میکنم بنظر بنده این اولین فورمولی است یعنی يك فورمول مخصوصی است که سلاسه سلاسه به مجلس آمد و آن این است که شخص روی يك قضایای احتمالیه شروع به انتقاد کردن بکند. اگر آقای دکتر مصدق اجازه بدهند من در پاره خودشان يك فرضی میکنم و رویشان میگذازم و بعد يك عریضی میکنم. آیا این مجاز است؟ به عقیده بنده مجاز نیست. نمیشود قضایای فرضیه را اختراع کرد و روی آن قضایای فرضیه انتقاد کرد. این يك موضوع جدید الولاده ایست که بنده بآن آشنا نیستم و نمی توانم فرض کنم که اگر

است. ولی ناچاراً عرض میکنم بعضی اوقات این حرف های شما مضر است. شما تعریف يك پارلمان که آخر دوره اش هست دارید میکنید و میگوئید انتخاباتش بر خلاف آزادی بوده است. در صورتیکه این مجلس قانون گذرانده مباشر کارهای مملکتی بوده و هزار کار کرده آنوقت شما دارید این پارلمان را انتقاد میکنید و این البته برای مملکت مضر است. آقای دکتر مصدق. شما يك آدم عاقلی هستید و باید بدانید که بيك مجلسی که کار کرده و قانون گذرانده شما نباید بگوئید مبانی غلط داشته است بالاخره وطن پرستی يك راهی دارد. طرزی دارد. حرف خیلی است. مگر همه را باید گفت؟ مگر انسان تمام مطالب را باید بگوئید؟ شما خود تان کاربر دپلوما مانیک دارید شما چه حق دارید این جا از مجلس و از رفقای خودتان انتقاد کنید؟ در صورتیکه شما و تمام کسانی که خیال کرده اند حکومت آن روز هائل انتخابات بوده الان در مجلس شورای ملی حضور دارند و از هر طبقه و صنفی نمایندگی و وکیل دارند و همیشه هم خواهند داشت و هیچکس هم نمیتواند این مسئله را سد کند و انتخابات همیشه با کمال صحت بجزایر خواهد افتاد از حضرتعالی خواهش میکنم که با قضایای احتمالیه و جملات فرضیه يك حکم قاطعی نفرمائید و الا اگر اجازه بدهید بنده همین الان يك قضایای را درباره خودتان فرض میکنم و روی آن قضایای فرضیه از حضرتعالی انتقاد می کنم و دو هزار حرف درشت بشما میزنم. حرف ها را باید واضح و بر ملا آشکارا گفت. اما راجع به میرزا عبد الله خان وثوق که فرمودید لازم است عرض کنم که آقا میرزا عبد الله خان وثوق يك آدم مجهول و نامعروف و متروکی نبوده است که بخواد این همه تشبیه برای انتخاب خودش بکار ببرد. يك نفر رفیق شما بوده است که آمده در مجلس بالاخره باشما همکار بوده. اینقدرها هم ضعیف و بی وسیله نبوده است که برای انتخاب خودش بخواد اینقدر تشبیه و اسباب بر انگیزد؟ شما چرا بيك

رفیق خودتان این طرز تنقید میکنید توبیح میکنید؟ چرا جمله های ثابت نمیگوئید؟ مسئله دیگری که باید نظر شما را جلب کنم مسئله سواد های اوراق غیر مصدق است حضرتعالی يك اوراقی را ارائه میدهید و میخوانید در صورتیکه هیچ ضابطه در کار نیست یعنی اقلاً اوراق مصدق نیست. در صورتیکه تصدیق میفرمائید خودتان که برای هر کاری مخصوصاً در مجلس شورای ملی باید ضابطه در کار باشد و اگر آن ضابطه بهم بخورد کارها حقیقه بدی شود. بنده خودم را مثال میزنم و برای اینکه اهانت بهمکار های خود بکنم ممکن است دو هزار حرف زد فرض بفرمائید آقای ملک الشعراء يك اوراق و يك کاغذ هائیکه مطلقاً کتابت شده است امروز صبح بیارند مجلس و در نتیجه يك رشته الفاظ و کلمات زشت و فحش بمن بدهند آنوقت يك دسته اوراق هم تقدیم مقام ریاست کنند و بگویند این اسناد و مدارک من است از شما می پرسم آیا این جائز است؟ خبر جائز نیست کاغذ هائی را که انسان باو استشهاد و استناد می کند در واقع وانفس الامر باید صورت و مدرکی داشته باشد و الا ممکن است بنده فردا در خانمان اخوی را صدا کنم و باو بگویم يك کاغذ هائی بنویسد و در آن هزار نوع فحش و تنقید باقا بدهم و فردا يك دسته کاغذ روی میز بگذارم و بدهم به آقای رئیس و بگویم این اسناد من است این چه فایده دارد؟ خیلی جاها خیلی چیزها هست من چه؟ در بانک شاهنشاهی هم خیلی پول است بمن چه شما چرا با اسناد و مدارک ضعیفه يك بیاناتی میکنید يك مسئله مهم دیگری است که بنده شمارا بان تذکر میدهم فرض بفرمائید الان آخر زندگانی ما است و چون چنانچه عرض کردم باید يك ضابطه هائی در کار باشد و نباید يك مطالبی که گذشته ما دوباره از نو شروع کنیم. هر کس يك عرض شخصی یا کسی دارد نباید جلو رویش يك حرف هائی بزند و فحش بدهد و استناد بيك اوراق غیر مصدقی بکند و بگوید این ها مؤبدات من است.

حضرتعالی آدم عقیلی هستید و نباید اجازه بدهید که يك چیزهایی که داخل در هیچیک از ضابطه های اجتهادی نیست در اینجا گفته و اظهار شود. اما انتخابات آقای میرزا عبد الله خان وثوق بنده خودم اطلاع دارم که انتخابات ایشان يك انتخابات عادی بوده. یعنی مثل انتخابات ماها است...

(مهمه نمایندگان)

افسر - اینطور نیست. توهین نکنید

دادگر - آقای شیروانی مسئله را خوب تجزیه کرد و واقعاً يك حرف صحیحی زد، حضرتعالی استدلال غریبی کردید. چند تا عیب شماره کردید و گفتید که اگر در انتخابات فلان عیب باشد بد است و مداخلات را بد دانستید آنوقت آن چند تا که عاید خودتان میشد سوهانش زدید و تنزلش دادید و هیچ نگفتید اما آن چند تا دیگر را که عاید خودتان نمیشد پشت ذره بین گذاشتید و خیلی بزرگ کردید. بنده عرض میکنم در انتخابات مطلقاً نباید مداخله کرد و هیچکس نباید در حقوق ملت مداخله کند و ملت هم نباید بگذارد که هیچکس در حق مشروع او دخالت کند. امیدواریم يك وقتی هم همینطور بشود. قیاسات دلیلمها معها. خود حضرتعالی در آن جا نماینده این اراده و فکر هستید که باید انتخابات کاملاً آزاد باشد و به عقیده بنده قطعاً همینطور هم بود زیرا آقا اگر انتخابات آزاد نبود شما امروز این جا تشریف نداشتید شما که امروز این جا هستید برای این بوده است که جریان انتخابات بر روی آزادی بوده ما از مجلس پنجم کسر و محذوف که نداریم سهل است شاید اضافه هم داریم آقا سید یعقوب - بس است دیگر تمام کن

دادگر - بالاخره آقا سید یعقوب دوست نمدار دکن دیگری حرف بزند

آقا سید یعقوب - زیاد روی میکنید

دادگر - ما این زیاد روی ها را از شما اقتباس کردیم.

رئیس - آقای روحی پیشنهاد ختم جلسه کرده اند بفرمائید.

روحی عرض میکنم تقریباً بیست تا پیشنهاد است و در هر کدام که پنج دقیقه حرف زده شود متجاوز از یکساعت طول خواهد کشید در صورتی که حالا یکساعت

از ظهر گذشته از این جهت بنده پیشنهاد کردم جلسه ختم شود. فردا صبح جلسه است میآئیم و تمام میکنیم فاصله اش هم خیلی کم است جمعی از نمایندگان - صحیح است (مجلس یکساعت و ربع از ظهر گذشته ختم شد)

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

عراقی - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

عراقی - اینکه بنده با کفایت مذاکرات مخالفم برای این است که اولاً آقای وزیر داخله در پشت تریبون يك صحبتی کردند و اسمی بردند که مقامات عالییه توهین شد امیدوارم انشاء الله مقصودشان از مقامات عالییه همان مجلس شورای ملی بوده نه چیز دیگر دیگر اینکه در ضمنی که آقای دادگر فرمودند انتخابات آقای میرزا عبد الله خان وثوق هم مثل همه است آقای افسر بطور شوخی فرمودند خیر اینطور نبوده...

افسر - خیر - شوخی عرض نکردم - جدی گفتم عراقی - اجازه بفرمائید عرض کنم انتخابات آقای وثوق هم صحیح و مثل انتخابات همه آقایان بوده بهترین دلیل همینستکه مجلس شورای ملی به صحت اعتبارنامه ایشان رأی داده است و اگر ناصحیح بود مجلس رأی نمیداد.

رئیس - پیشنهادها قرائت میشود.

یکی از نمایندگان - یکساعت از ظهر گذشته. ختم

جلسه.